

**Goran
Skrobonja**

**OD ŠAPATA
DO VRISKA**

PRIČE STRAVE I FANTASTIKE

■ Laguna ■

Copyright © 1996, Goran Skrobonja

Copyright © Pogovora 2024, Ljiljana Pešikan Ljuštanović

Copyright © ovog izdanja 2024, LAGUNA

**OD ŠAPATA
DO VRISKA**

SADRŽAJ

Kuća na brdu	9
<i>No place like home</i>	60
Rouzvil	100
Kanada	142
<i>Noćni soko</i>	149
Putnici.	199
Poklon s neba.	209
Za sve moje ljubavi.	236
Krv.	250
Ljudska reakcija	260
Splav.	279
Lift.	318
Igra	347
Učiteljsko naselje.	416
Noćna smena	430
Ljubavnici.	443

Dodir genija	463
<i>Gumena duša</i>	505
Pogovor: <i>Preko bele ograde – rane priče Gorana Skrobonje</i> .	575
Ljiljana Pešikan Ljuštanović	
<i>O autoru</i>	580

KUĆA NA BRDU

Lendrover bučno stade, kašljucnu motorom nekoliko puta i utihnu. Njegovi uključeni farovi obasjavali su mali deo ogromne građevine koja se uzdizala spram vedrog zvezdanog neba kao bezoblični, preteći džin. U naglo uspostavljenjoi tišini, posle svetogrdnog tandrkanja vozila, škljocanje brave odjeknu kao pucanj. Vrata na strani suvozača otvoriše se i napolju iskoči meko, krznato, gipko obličje s kratkim, zadovoljnim *vuf!* Bio je to pas, vučjak, dobro uhranjen i negovan, sa uglačanom ogrlicom koja se jedva nazirala ispod duge, guste dlake.

Životinja otrča do trošnih stepenica koje su vodile prema verandi širokoj koliko i čitava kuća, onjuši ih, a onda živahno mahnu repom i sjuri se nazad do vozila, ovog puta do vozačevih vrata.

„Daj, Bole, dosado jedna!“, reče mladić za volanom kada se krupna vučjakova glava pojavila na otvorenom prozoru kabine. Devojka koja je sedela na sedištu do njegovog to iskoristi da dođe do daha. Osećala je karmin razmazan oko usana, po bradi i obrazima. Stisnula je malo butine ispod široke, lake suknje i osetila vlagu na pamučnoj tkanini gaćica, tamo gde se sve do maločas nalazio mladićev nezaustavljivi prst.

Kao da joj zna misli, on okrenu lice prema njoj i s osmehom, uživajući, omirisa srednji prst svoje desne ruke. Nju preplavi vreo

stid koji, začudo, i nije bio sasvim neprijatan. Morala je da pročisti grlo kako bi jasno izgovorila pitanje:

„I šta sad?“

On se nagnu i kratko joj poljubi usne, a onda otvori svoja vrata, odgurnuvši psa, koji je veselo dahtao isplaženog jezika, da se spusti u travu i napravi mu mesta. Pratila je pogledom njegovu vitku, mišićavu figuru utegnutu u leviske, jednobojnu belu majicu i crnu, kratku kožnu jaknu ukrašenu nitnama, dok je mladić obilazio oko lendrovera i nonšalantno joj pomagao da izađe. Prihvatila je njegovu ruku dok je izlazila, istu onu kojom joj je nedavno istraživao prostore do tada zabranjene, ne obazirući se na njeno ustezanje i opiranje. Bilo joj je drago što on u ovom mraku ne može da vidi koliko joj uši i obrazi gore. Spustila je baletanke na pomalo meko tle, osetivši na golim gležnjevima golicanje dugih vlati odavno nepokošene trave.

„Sada“, reče on osmehujući se i pravilni, beli zubi blesnuše mu začas na oskudnoj mesečini, „sada je na redu vatromet.“

Dok se Bole zabavljao veštačkom koskom koju mu je mladić bacio, dopustila je da je povede za ruku i stala pred verandom, podigavši pogled da se prvi put suoči sa Kućom na Brdu.

Šef policije Tadić bio je prek čovek. Zato u očima njegove žene nije bilo iznenađenja dok je ležala na podu i držala se za levu stranu lica, gde ju je pogodila njegova krupna, kvrgava pesnica. Jedino što se iz njenog pogleda dalo pročitati bio je unutrašnji mir, neka teško dokučiva pomirenost sa sobom i sa svetom, zbog koje ni ovaj udarac ni sve druge batine koje je pretrpela za dvadeset godina braka nisu mogli da je dodirnu.

Njen muž je bio besan, ali je i dalje bio u stanju da se kontroliše. Da nije bilo tako, sada bi ona ležala u nesvesti, sa glavom u lokvi krvi, kao onomad kad je zbog Sandrine prve igranke izgubila dva zuba. Dok se polako pridizala, osećala je tupo pulsiranje u kostima sa strane gde je udarac pao, i znala je da će, ukoliko ubrzo tu ne stavi hladan oblog, sledećih nekoliko dana izlaziti u grad zabrađena u maramu.

„Ponovo te pitam: gde je?“

Glas njenog muža u ovakvim trenucima podsećao ju je na resko, metalno siktanje, hladno kao zvuk međusobnog trenja dva sečiva. Uzdahnula je, pridržavši se za stolicu dok se uspravljala.

„Kao što sam ti rekla“, izgovorila je tiho, suočivši se mirno s plamenom koji mu je buktao u očima, „ne znam. Prosto: ne znam.“

Primetila je navalu krvi u njegovim kamenim, izboranim, glatko izbrijanim obrazima. Videla je kako mu se oči sužavaju i zažmurila očekujući sledeći udarac.

Umesto toga, čula ga je kako duboko uvlači vazduh u pluća, a potom sa malom zadržskom izdiše, verovatno brojeći u sebi kako bi se smirio. Onda se začuše teški, potmuli koraci njegovih visokih, okovanih čizama koje su se caklile kao zlokobna crna ogledala.

Malo se trgla od njegovog dodira, iako je ovog puta bio lak i nežan. Pogledala ga je. Lice mu je sada bilo veoma blizu njenom. Gledao ju je toplim, zabrinutim očima. Bože, kako ga je samo volela!

„Ajde, Maro, ispričaj mi sve od početka. Sedi tu i pričaj. Posle možeš da staviš kafu, da je popijemo kad je... kad je vratim. Kad je izašla? S kim je razgovarala? Znaš koliko brinem za nju.“

Da li je ta duboka i suluda ljubav prema njemu bila ono što ju je uvek primoravalo da dopusti da je uljuljka njegov hipnotički ton, ili je jednostavno neki deo nje, duboko skriven i prezren, smatrao da je on uvek u pravu i da sve što radi, radi za dobro nje i njihove kćerke, baš kao i za dobro svih ostalih stanovnika Strnjike? Nije znala, a više joj nije ni bilo važno.

Okrenula mu je leđa, prišla frižideru i iz odeljka za led izvukla pregršt ledenih loptica da bi ih uvila u čistu krpu i prislonila ih uz bolno mesto na obrazu. Onda je sela, podigla pogled prema njegovoj glomaznoj, uniformisanoj figuri, ponovo uzdahnula i počela da priča.

Kuća je bila ogromna, sagrađena u stilu koji Sandru nije podsećao ni na jednu građevinu u gradu. Sve do te večeri Strnjika je bila za nju čitav svet i osećala je da je dolaskom ovamo prešla preko nevidljive crte – iako je znala za posledice i zbog njih bila preplavljena

grozničavim strahom, duboko u sebi osećala je ledeni mir. Prvi put u životu je odlučila i učinila nešto svojevoljno. Osećaj stečene slobode bio je tako opojan da je zbog njega bila spremna na sve... pa čak i na oca i njegov gnev.

Pravilo broj 1: Nikakvi momci. Mada su devojke njenih godina već uveliko nosile pred sobom nabrekle stomake i venčavale se pred budnim, namrštenim očima popa Živorada sa golobradim mladićima čak i mlađim od Slobodana, ona je za svaki izlazak sa drugaricama u grad morala da priprema teren danima unapred, preko majke.

Pravilo broj 2: Nikada ne prilaziti ni blizu putu koji se od sreske magistrale odvaja prema Kući na Brdu. Nije znala zbog čega je ocu to bilo toliko važno, ali naslućivala je da je u nekakvoj vezi s njenim stricem, zastrašujućim čika Vlastom, guvernerom sreza i vlasnikom nuklearne elektrane *Donji vir*, u kojoj radi većina od desetak hiljada stanovnika grada.

„Jebote, blago tebi“, rekla joj je jednom, na velikom odmoru u dvorištu škole, njena drugarica iz razreda Anita Pandurović. „Što ja nemam strica kô što je tvoj!“

„Zašto?“, upitala je Sandra tada, iskreno začuđena.

„Kako, bre, zašto?“, uzviknula je Anita. „Sinoć sam od ćaleta čula kako je pre nekih petn'es godina tvoj stric sprečio levo... revo... *revoluciju!*“

Sandra ju je pogledala zapanjeno, dok su dečaci pozadi na terenu igrali skraćenu bejzbol utakmicu, a *Većni radio* sreza Zavidinci emitovao sirove i uzbudljive zvuke pesme Džerija Li Luisa, koji je pozivao na opšte drmanje. „Kakvu revoluciju?“

„Pi', majku mu, pa tebi tvoji nište ne pričaju kod kuće“, reče Anita i natera je da sedne do nje na drvenu tribinu igrališta. „Nije valjda da nikad ni do Jame nisi išla da se... znaš? Ne znaš? Auuu, pa da l' smem uopšte da ti pričam? Nisam ni ja, doduše, bila, ali sad kad znam... mora da je super, čučneš a tamo možda neki frajer gleda iz grmlja. Čula sam da idu tamo i to rade, keve mi!“

Potpuno zbunjena, Sandra upita: „O čemu ti to, aman?“

Anita je pogleda začkiljivši malo, žvaćući žvaku. „Ne znam da l' da ti pričam ako ti već tvoji nisu rekli. Neću posle da moji imaju neku frku zbog tvog ćaleta.“

„Neću im ništa reći“, reče Sandra, duboko zainteresovana. „Pričaj.“

Anita je još jednom ispitivački osmotri pa slegnu ramenima. „Važi, za to ionako zna ceo grad.“ I tada poče da priča o događaju koji se odigrao kada su ona i Sandra imale samo dve godine, i čije je fragmente Sandra ponekad čula u prolazu, ali im nikada nije poklanjala naročitu pažnju smatrajući ih beznačajnim glasinama.

Tog vrućeg julskog dana, rekla joj je Anita, prenoseći ono što je čula od svog oca, za koga je Sandra instinktivno znala da neizmerno zavidi njenom ocu na tako značajnoj funkciji u gradu kao što je mesto šefa policije – Bata Pandurović se kandidovao za to mesto kad i Velja Tadić i neslavno propao na izborima, da bi nedavno dogurao do predsednika Udruženja ljubitelja golfa – velika grupa od nekih šest hiljada žitelja Strnjike i okolnih varoši i sela u srezu slila se pred kapije *Donjeg vira* tražeći da se elektrana zatvori zbog tobožnjeg trovanja okoline radioaktivnim otpadom. Navodno, zbog njega je sav okolni živi svet trpeo mutacije. To je bila očigledna laž jer su svakog proleća voćnjaci i šumarci bili sve zeleniji i bujniji, plodovi sve veći, a divljač sve krupnija; tu i tamo bi se iz reke izvukla pokoja riba čudnog izgleda, ali, bože moj, reka je doticala iz slobodnog sreza Martinovci i svako je dete znalo da tamošnja postrojenja za izradu plastike truju nekada bistru i pitku Resavicu.

„Da je tvoj ćale tad bio šef policije, ne bi ti medo... *demonstranti* stigli ni na puškomet udaljenosti od elektrane“, rekla je Anita, i Sandra nije bila baš sasvim sigurna da u njenom tonu nije bilo sarkazma. Koliko je znala, njen otac je tada bio pomoćnik šefa, a pošto je dobro znala kakav je, pretpostavila je da je ono što je Anita rekla istina.

Anita je nastavila, razvlačeći žvaku i ne obraćajući pažnju na momke koji su se šepurili prolazeći ispod tribine i kradom bacali

pogleda na njih. Sandrin stric Vlasta Tadić bio je prinuđen na odbranu poretka po svaku cenu, jer svi znaju da je struja jedino što Strnjika ima – za struju stanovnici sreza dobijaju od ostalih srezova sve što im je potrebno za život, od vode, plastike, hrane, pa do radio-programa. Navodno, u razularenu rulju, spremnu da poruši velelepni objekat elektrane, uperene su neke čudne sprave, nešto je, kao, blesnulo i sledećih dvadeset dana elektrana nije radila zbog kedo... *dekontaminacije* terena i uklanjanja tela, a Strnjika je prolazila kroz svoje najteže dane u slobodnoj istoriji – srez Gornja Kobila prestao je da glavnom gradu isporučuje vodu za piće jer mu nije isporučena neophodna struja. Posle sedmog dana postalo je kritično i žeđ je bila neizdrživa. To je nateralo neke građane da piju vodu direktno iz Resavice i potom umru u najtežim mukama. Zbog svega toga, ogorčeni građani su betonom zalivenu jamu punu leševa neobuzdane svetine počeli gotovo ritualno da obilaze i krišom, noću ili po nevremenu, svoju mržnju izražavaju tako što bi čučnuli i opoganili tu neobeleženu grobnicu. Neka se zna šta čeka one koji se ikada usude na nešto slično. Ono najosnovnije, što uče i deca u prvom razredu, jeste sveto pravilo: *demokratija se ne sme zloupotrebiti*.

Tada je zvonilo, pa su morale da požure i vrate se na sledeći čas sa nepojedenom užinom. Anita tada nije propustila da Sandru čušne laktom, uz tihi kikot, dok su prolazile pored visokog i snažnog momka u farmerkama i crnoj majici bez rukava, s tamnim naočarima na očima. Bio je to Slobodan.

Da je tu priču čula kada je bila dete, kada joj je najmilija igračka bila očeva palica, koju je ovaj iz milošte zvao Mirka i kojom je ona često „tretirala“ kuniće i kokoške u dvorištu, ponosno bi je sama prepričavala u školi i širila dalje. Ovako, saznala je za nju u tom nesigurnom, plahom razdoblju nežne ženske duše, koje je njena majka zvala „potpirom“ – u razdoblju kada čudna komešanja u srcu, utrobi i međunožju dovode u pitanje sve ranije spoznato i prihvaćeno zdravo za gotovo.

Sandra je obećanje održala i svojim je rekla ništa o onome što je čula od Anite. Ali slušala je pažljivije i počela sve više da

veruje u to, a sve manje da voli porodične ručkove koji su se jednom mesečno održavali u dvorcu njenog strica. Čak joj ni očevo objašnjenje o opasnostima koje u sebi krije odlazak do Kuće na Brdu više nije zvučalo verodostojno – navodno, zbog zmija i divljih zveri u tom kraju prepuštenom prirodi. Stanovnici slobodnog sreza Strnjika imali su drugi razlog za izbegavanje te kuće: po predanju koje se ukorenilo za ovih petnaestak godina, Kuća na Brdu bila je utočište neupokojenih duša pobijenih demonstranata, koje gladno, kao aveti, vrebaju i čekaju da se neko približi. Ljudi u dolini smatrali su je ukletom.

Pravilo broj 3...

Pravila je bilo još sijaset; ona su uređivala njen život do najsitnijih detalja i sada ih je prekršila sve. Nije ni slutila koliko je to lako: istisnula ih je iz svesti kao bespomoćne, besne pse čuvarice je arlaukanje uz mali napor volje i, naravno, Slobodanovu pomoć, sve odlučnije utišavala, da bi ono konačno nestalo u tišini ove tople noći.

Prepuštala mu se – posle obilaska kuće koji ju je uverio da su priče samo prazna naklapanja, da je Kuća na Brdu samo stara i pusta građevina i ništa više – u velikoj mračnoj sobi u prizemlju, ispod prozora kroz čija se prljava i, začudo, čitava okna, koso, s mukom probijala bleđa mesečina. Osećala je njegovu težinu na sebi i grubu tkaninu čistog ćebeta koje je prostro na stari, prašnjavi kauč. Bol je sevnuo u trenutku i ona ga je ugrizla za rame, da bi odmah zatim na bol zaboravila i zatvorenih očiju dublje u sebe primila njegov topli, pulsirajući kurac. *Kurac*. Mistična i čudna reč, još jedna od zabranjenih stvari, još jedno od „ne“ pravila; sama pomisao na nju izazvala je u njoj još snažnije vrenje i želju da se večno, bez prestanka navlači na taj užareni komad mesa i uvija se pod Slobodanovim snažnim telom. Kada je osetila da se bliži vrhunac posle kojeg sigurno ne postoji više ništa, trenutak kada će umreti, prestati da postoji, otvorila je oči – i iza prozorskog stakla, napolju, tamno naspram mesečine, ugledala nečije lice.

Već sekund kasnije zaboravila je na tvrdu i neravnu površinu pod svojim golim leđima i guzovima, zaboravila na oskudnu toplu

krv, prolivenu između njenih nogu prilikom njegovog pažljivog prodora, i nestala u talasima orgazma, gde je mesta bilo jedino još za njegov glasan krik. Svršila je dok su joj noge bile podignute na njegova ramena a glava šibala levo-desno po improvizovanom jastuku. Tek kada se i on spustio i položio obraz na jednu od njenih dojki, još crvenu od njegovih prstiju i ujeda, ponovo je otvorila oči.

Na prozoru nije bilo ničega, samo se kroz slojeve sasušene prašine i ostatke sitnih, davno uginulih insekata nazirao bleđi, nezainteresovani krug meseca.

Zaokupljeni jedno drugim, nisu, pre izvesnog vremena, ni čuli radoznali Boletov lavež napolju, naglo prekinut bolnim cviljenjem. Sada, dok su ležali obuzeti poslednjim drhtajima strasti, udišući duboko svoje pomešane mirise, oko njih je vladala mrtva tišina. A onda, gotovo bojažljivo, zrikavci u travi počеше sa pesmom.

Probudio ga je bučan, metalni zvuk koji je gotovo sasvim bio zaboravio. Trgao se u tami šupe i otvorio svoja dva prvobitna oka – treće je i dalje bilo tek raspuknuti čir na njegovom temenu, opkoljen smežuranom kožom umesto kapaka. To novo, treće oko mogao je da otvara jedino sa izuzetnim naporom, samo da bi zbunjujuće usložio percepciju i izgubio orijentaciju. Pretpostavljao je da njegov um još ne može da se privikne na tu novinu. Zato je treće oko zanemario i pridigao se do razvaljenog prozora šupe u kojoj je zaspao još za videla. Dok je hvatao sisaljka trošni ram prozora i privlačio se otvoru da pogleda dvorište pred kućom, u glavi mu iskrсну slika koju je mogao da poveže sa zvukom koji je maločas čuo... metalna, blistava, četvrtasta sprava sa točkovima koji se okreću... u kojoj sede i iz koje izlaze ljudi.

Negde duboko u njegovom izmenjenom mozgu blesnu plamičak tuge, ali, kao i sve ostalo u njemu, brzo zgasnu. Nije mogao dugo da održi koncentraciju. Ali nešto još dublje, nekakva urođena radoznalost, koju ni strašan blesak Promene nije uspeo potpuno da utrne, nagnala ga je da proviri napolje. Ono što je video izazva u njemu čuđenje koje isto tako brzo izblede u ništavilu: dve ljudske

prilike, dva prethodnika, pele su se na verandu i ulazile u kuću, ulazile u njegovu kuću!

Osetio je naglo nalet panične brige, brige za ostale, i krenuo kroz mrak prema vratima, praćen mokrim, šljapkavim zvucima, između razbacanih starudija; ali kada je vrata otvorio, taj osećaj zabrinutosti napusti ga kao da ga je oduvao laki dah svežeg noćnog povetarca koji ga je dočekaao.

Kod oltara, pomislio je nepovezano, da sam kod oltara... sa ostalima... mogao bih da...

Zastao je tu, kod poslednje reči, i nije uspeo da je pronađe čitavih deset minuta, nesvestan toga da oko njega vreme uopšte protiče.

...mogao bih da mislim, dovrši on konačno, i ostade tako poguren u tamnom otvoru vrata, iscrpljen tolikim naporom.

Nije znao koliko je vremena prošlo i prenuo se tek kada mu je pritrčala životinja.

Njegova prva reakcija bila je izazvana bleskom asocijacije koju mu je ta krupna, čupava zver iskeženih čeljusti, u mraku sasvim vidljiva za njegova dva prednja oka, prizvala u prazan um:

Kordon policajaca u blistavim crnim čizmama i kacigama, sa gadnim palicama čiji dodir ujeda i sa razjarenim psima, poput ovog koji isplaženog jezika juri prema njemu, psima koji ujedaju još gore jer su trenirani da odgrizu meso sa tela demonstranta, trenirani da ženama kidišu na grkljan a muškarcima među noge...

Pas zalaja i odlepi se od zemlje. Dok je podizao obe sisaljke visoko iznad deformisane, čvorugave glave, čuo je u mislima krike, krike onih kojima je pripadao, krike demonstranata koje psi rastržu žive, a to je bilo onomad, pre nego što su probili kordon, pre velike žice, pre belog plamena Promene.

Pas je bio mrtav pre nego što je s tupim zvukom tresnuo o tle. Iz vlažnog, zelenog mesa sisaljki izronile su dve kandže, nalik na male, oštre srpove. Jedna je psu u letu raspolutila lobanju, a druga ga je rasekla duž trbuha od zadnjih nogu pa sve do grudi, prosuviše mu vrelu, smrdljivu utrobu u visoku, neugaženu travu. Pas je stigao samo da zaskiči, a onda nestao iz njegovih misli baš kao i slike

davno prošlih događaja, baš kao i bilo kakva predstava o svetu koji ga okružuje.

Nešto kasnije iz Kuće je čuo prigušene zvuke, koji su ga ponovo prenuli iz obamrlosti. Spustio je pogled na leš životinje pod nogama, odsutno se sagnuo, otkinuo krvavo, još toplo srce i strpao ga u čeljusti. Dok je hodao prema Kući privučen zvucima, čeljusti su mu radile drobeći pseće srce i bojeći mu upalu bradu i smežurani vrat u crveno.

Približio se, nečujno uspuzao na verandu i pogledao kroz prozor. Ono što je video natera ga da širom otvori i treće oko i da zaprepašćen, prvi put zaista probuđen, pošalje Zov.

Lice devojke koju je ugledao i koja je, u magnovenju, videla njega, bilo je lice iz snova, lice sa oltara.

Poslao je Zov, i skliznuo u mrak.

Šef Tadić zaustavi službena kola i ugasi motor. Sedeo je zakratko tamo u mraku, posmatrajući pročelje niske zgrade u kojoj se nalazio noćni klub *Kod Živote*, mesto gde su se obično sastajali dripci poput Slobodana Sretenovića. Onda je sa sedišta suvozača uzeo kratež, koji mu je pre nekoliko meseci stigao direktno iz Amerike, izrađen po porudžbini, jedan od onih što se repetiraju brzim povlačenjem drvenog rukohvata napred-nazad. Bio je to divan primerak, sa kundakom i drvenim oplatama od sandalovine, magacinom koji prima deset razornih patrona i skraćenom niklovanom cevi, kalibra pogodnog za rušenje zidova, kako je pisalo u katalogu proizvođača. Tadić ga je čuvao u posebnoj vitrini i do sada je samo četiri puta gađao iz njega na svom privatnom strelištu, gde je brzom, uzastopnom paljbom uspeo da preseče stablo od gotovo metar u prečniku. Sada je prvi put tu pušku poneo sa sobom u grad, i to s namerom da je zaista upotrebi. Dok je izlazio iz kola, sa zadovoljstvom je razmišljao o krvavoj grudvi mesa u koju će pretvoriti tu mladu bitangu.

„Telefon je zazvonio oko sedam“, rekla mu je Mara izbegavajući da ga gleda u oči. „Ja sam tu nešto radila po kuhinji, pa se Sandra javila. Nisam jasno čula šta priča, ali kada je završila,

otrčala je brzo uz stepenice. Sišla je malo kasnije, i tek kad sam videla da se obukla, shvatila sam da želi da izađe.“

Slušao ju je mirno, i samo je žila koja mu se s leve strane spuštala niz čelo pulsiranjem odavala njegov prigušeni bes.

„Obukla je ono, znaš... onu belu svilenu bluzu... i crnu široku suknju, baletanke... Ja sam bila malo iznenađena jer je već počelo da se smrkava, a znam dobro da si joj zabranio da bude van kuće posle mraka...“

‘Kuda ćeš?’, pitala sam je. ‘Ideš da kupiš nešto u dragstoru? Sa kim? Sa Milevom?’ Znaš, sa Milevom, Ružićevom malom, obično ide u grad. A ona se nasmejala i, zamisli, dotrčala do mene i poljubila me! Tada sam čula da se neko vozilo zaustavlja pred kućom, a ona je već bila na vratima. Delovala je onako... zajapureno, nekako uzbuđeno. Otvorila je vrata, osmehnula mi se, mahnula i izletela napolje.

Sve mi je to bilo jako čudno, pa sam pogledala kroz prozor i videla je kako seda u neka kola... ona sa velikim točkovima, što se koriste za neravne terene...“

„Džip?“, upita on. Mara odmahnu glavom.

„Ne, ova su kola bila crna, tu i tamo udarena, ali dobro oprana i uglačana, sa hromiranim ukrasima. Imala su kabinu. I kroz prozor je virio pas... mislim, vučjak.“

„Lendrover“, reče on. „Lendrover one male gnjide Sretenovića.“

„Šta? Malog Slobe?“

„Da, Malog Slobe, sina one ništarije od učitelja što je podbunio onaj silan nedužni narod i napravio sranje kod *Donjeg vira*. Trebô sam da ga satrem još dok je u kolevcu bio.“

Ona ga je gledala nekoliko trenutaka, a onda slegnula ramenima. „U svakom slučaju, ne znam gde je otišla... niti kada će se vratiti.“

On ustade i pogleda je odozgo. „Stavi džezvu na plotnu... pri-stavi kafu i klekni pred ikonu da se pomoliš da se vratim s njom pre nego što provri. Za njeno i za tvoje dobro!“

Sa tim rečima izašao je iz kuhinje u predsoblje i ušao u svoj radni kabinet. Minut kasnije već je išao s puškom u ruci prema tamnoplavom linkolnu koji ga je čekao parkiran na kolovozu,

ispred belo ofarbane drvene ograde dvorišta. Dok je sedao unutra i palio motor, još je osećao na sebi taj njen krotki, ovčiji pogled, a onda je zaboravio na njega u rici motora i lavi gneva, koja je ispunila sve njegove šupljine, očekujući samo da eksplodira erupcijom.

Noćni klub u koji je sada ulazio držao je Života Predić, dođoš s juga. Između njega i šefa policije vladala je međusobna netrpeljivost – Tadić nije mogao da smisli takva mesta koja omladinu navode samo na nemoral, droge, seks i nepokornost, i koristio je svaku priliku da Predićev lokal privremeno zatvori posle racija i podmetanja kokaina zlosrećnim tinejdžerima koji bi se tu zatekli. Međutim, izgleda da je vlasnik noćnog kluba, tamo odakle je došao u Strnjiku, pretrpeo mnogo gore stvari od maltretiranja kojim ga gnjavi jedan običan šefčić policije, pa je tvrdoglavo ostajao gde je, preuređivao klub, ponovo ga otvarao i radio do sledeće racije.

Tadić bi rado sredio da Predića proguta pomrčina, ali sprečavao ga je njegov stariji brat, isti onaj koji je svojom rukom izazvao smrt preko šest hiljada ljudi. Ali znao je dobro da Vlasta po tom pitanju nije bio umeren zbog čovekoljublja, a svakako ne ni zbog nečiste savesti. Ma, đavola, Predić je isuviše razmetljivo i glasno mahao Magna kartom slobodnih srezova u svakoj mogućoj prilici, a Vlasta nije želeo da njegovi birači pomisle kako vlada suprotno odredbama tog velikog kamena temeljca moderne demokratije, ma koliko one u suštini bile formalne i deklarativne. Ne, šef Tadić nipošto nije bio glup i sasvim je shvatao bratovljeve razloge; uostalom, da nije bilo njegove urođene nagle prirode, možda bi mesto na kojem se sada nalazio njegov veliki brat pripalo njemu.

A što se malog Sretenovića tiče...

Zaškrgutao je zubima i s treskom otvorio vrata.

Sisata devojčura, Životina snaja, stajala je za šankom brišući čaše, i sada se glupavo izbuljila u šefa policije koji je stajao na vratima i držao u desnoj ruci nešto nalik na debelu, kratku metalnu palicu. Tek kad je kročio u krug crvenkastog svetla, ona vide šta je to u stvari i ote joj se mali krik zaprepašćenja.

Tresak vrata prekinuo je žamor gostiju lokala koji su i dalje bili malobrojni – pravo vreme za noćni klub počinjalo je tek negde pred

ponoć, da bi vrhunac dostiglo oko jedan-pola dva. Sada je unutra samo par stolova bilo zauzeto, i mladići i devojke za njima učitali su i uperili neprijateljske poglede u glomaznu figuru šefa policije.

Tadić nije gubio vreme tražeći svoju kćerku među njima; Sretenovićev lendrover nije bio parkiran pred lokalom, pa je pretpostavljao da ga je dripac parkirao u nekom zabačenom sokačetu i sada žvalavi po njegovoj Sandrici, pipa je ili čak... Udahnuo je duboko i krenuo prema mladiću koji je sedeo za šankom, i dalje okrenut prema velikom barskom ogledalu i policama sa pićem. Bio je maglovito svestan tihe klavirske muzike koja je dopirala iz zvučnika, i koju će za neki sat zameniti nesnosna buka jedne od nekoliko Strnjikinih rokenrol atrakcija.

Šankerica se zgurila leđima uz ogledalo. Mladić koji je nemarno srkao koka-kolu iz visoke čaše posmatrao je u istom tom ogledalu kako mu se približava šef policije, kome su oči gorele kao oči razjarenog bika. Imao je veliku rokabili ćubu na čelu i bio je sav bubuljičav, a oskudno svetlo iznad šanka presijavalo mu se na minđuši u levom uvetu.

Tadićeva teška ruka pade mu na rame, ali on se i ne pomeri. Tadić ga grubo okrenu prema sebi na visokoj barskoj stolici i unese mu se u lice.

„Tražim Slobodana Sretenovića“, prosiktao je, i mladić se nasmeši nekako tužno. Tek tada Tadić vide koliko su ovom klintcu zenice raširene. *Pa ovaj je totalno ufiksán*, pomisli on i njegov bes konačno pokulja napolje.

Četiri brza šamara odjeknuše u utihloj prostoriji kao pucnjevi. „Klinac“, koga je Tadić poznavao iz viđenja, stanovao je u susednom bloku i često je sa Slobodanom i njegovim društvom divljao po gradu. Sada mu je glava posle šamara nastavila da se ljulja levo-desno po inerciji. Tadić ga ščepa za bradu i podiže mu lice prema svetlu. U očima mladića iskrilo se jedva pobuđeno interesovanje.

„Gde je?“, reče šef policije ledeno. „Brzo!“

Mladić se ovlaš uhvati za obraze, kao da je tek tada osetio da bride. Skupio je oči zagledan u surovo, besno lice muškarca pred sobom, a onda se ponovo nasmešio, ovog puta pomalo vragolasto.

„More, idi ti u tri lepe pizde materine“, reče on odjednom kao da sa nekim razmenjuje veoma učtivu frazu, a onda stade ludački da se kikoće.

Tadić ga podiže kao džak krompira i zavitla u ogledalo. Staklo prсну i taj prasak kao da je bio signal za ostale posetioce da zaglave na vrata. Devojčura vrisnu, a mladić pade iza šanka rušeći pune i poluprazne boce i poređane oprane čaše.

Šef policije preskoči šank lako, kao da je dvadeset godina mlađi, i ugazi u srču. Mladić se previjao na podu, u staklu i alkoholu, očiju iznenada sasvim svesnih i punih bola. Tadić ubaci metak u cev brzim pokretom i uperi pušku mladiću među oči, zaustavivši usta cevi na samo nekoliko milimetara od njegovog čela.

„Više nemam nameru da ponavljam“, reče on. „Gde je?“

„Ostavi to dete na miru.“

Tadić se trgnu i okrenu se. Devojčura je u međuvremenu nestala i, umesto nje, tamo je stajao Života Predić, podbočen i krupan kao drvoseča.

„To *dete* ima u sebi fiksa za desetoro“, prosikta Tadić. „Počijem da se pitam kako to da baš *tvoj* lokal privlači najviše narkosa. Da se malo ne baviš dilovanjem, Prediću?“

„Je l' ti to zvanično? Imaš neki nalog? Dokaze? Indicije? Jer ako nemaš, i ako mi sreska uprava ne nadoknadi štetu za ovo što si porazbijao, ima da odem do tvog bate na jedan poduži razgovor.“

Tadić ga je posmatrao nekoliko sekundi pognute glave, s prstom na okidaču. A onda šištavo ispusti vazduh kroz stisnute zube i lagano palcem zakoči oružje.

„Dobro“, reče Predić. „A sad bih te molio da odeš. Ja ću se pobrinuti za tog jadnika.“

Tadić prezrivo pljunu mladiću na glavu i prekorači ga. „Da imam vremena, sad bi iskusio gostoprimstvo gradskog zatvora. Ovako, moraću to da ostavim za neki drugi put.“

Vlasnik noćnog kluba klimnu glavom i reče:

„Što se Slobodana tiče, ne znam zašto ga tražiš, a pravo da ti kažem, boli me uvo za to, ali hoću da ubuduće svoje lične probleme rešavaš dalje od mog lokala. Bio je ovde ranije po podne i

krenuo oko sedam i petnaest. Rekao je da će malo u divljinu, da prošetata psa. Pomenuo je Brdo.“

„Brdo?“

„Da. Brdo.“

Tadić oseti kako je i protiv volje prebledeo, pa se okrenu, šutnuvši usput mladića, koji se u međuvremenu vratio u pređašnje stanje izgubljenosti.

„Eto vidiš kako možemo lepo da sarađujemo“, čuo je iza sebe Predičev podrugljiv glas. „I, molim te, zatvori vrata za sobom.“

Zalupio je vrata iz sve snage i potrčao prema kolima.

Kasnije, crve, pomislio je paleći motor. Kasnije ću se razračunati s tobom i tebi sličnima. Sreća vaša da sada imam preča posla.

Brdo. Kuća! Pobogu!

Urlik motora pridavi njegove glasno izgovorene reči i linkoln nestade u sledećoj ulici uz škripu guma, hitajući ka izlazu iz grada.

„Prevario si me“, reče Sandra meko u mraku i on zbunjeno zatrepeta očima, osećajući pod sobom njenu toplu, glatku kožu.

„Molim?“

„Kažem, prevario si me. Rekao si da će biti kao vatromet. Ipak je pre bilo kao...“

„Kao šta?“

„Pa, pre kao zemljotres.“

Slobodan se pridiže i poljubi joj nasmejane usne. *Kao zemljotres.* Da, mogao je sa time da se saglasi. Bio je više nego zaprepasćen strašću s kojom mu se podala. Znao je da je nevinna i zato je bio obazriv koliko god je mogao. Ali pred kraj više nije mogao da se uzdržava i prepustio se njenom podivljalom ritmu. Činilo mu se da nikada nije doživeo takvo zadovoljstvo ni sa jednom od svojih kratkih i prolaznih ljubavi. *Kao zemljotres.*

Legao je na leđa pored nje i uhvatio je za opuštenu, mirnu ruku. Ostali su tako nepokretni neko vreme osluškujući jedno drugome smirivanje disanja, zureći u mrak. Onda ona ustade i izvuče peškir iz njegovog ranca. Obrisala se tako, dok je stajala, i on nije mogao da odvoji oko od njene vitke i jedre figure. Setio

se koliko mu je hrabrosti trebalo da joj prvi put priđe, i pored reputacije velikog šmekera za kojim ribe trče kao lude. Nešto u njenom izgledu, negovanosti, *zaštićenosti* kojom je zračila činilo ga je snebivljivim, stidljivim kao da mu je dvanaest-trinaest godina. A onda sva ona skrivanja u senkama sporednih ulica i parkova, ljubljenje i zadihano otkrivanje njenog tela devetnaest godina skrivanog ispod bluza do vrata i širokih sukanja.

Znao je da će danas biti spremna kada je pozove. Već nekoliko dana pričali su o tome da se sklone negde daleko od ljubopitljivih očiju varoši, da odu na izlet, samo njih dvoje. Juče je dobio lovu, nedeljnu platu od starog Dizdara, koji je držao automehaničarsku radionicu i koji je Slobodana zaposlio ne obazirući se na to šta se po čaršiji pričalo o njegovom ocu. Slobodan je tokom godina oguglao na prikrivena zlobna prebacivanja da je njegov otac bio jedan od najodgovornijih za pokolj kod *Donjeg vira*, ali većina ljudi srednjih godina i dalje ga je izbegavala, bez želje da išta ima s njim, za razliku od mlađarije koja je izgleda u njemu gledala nekakvog tragičnog heroja. U svakom slučaju, Dizdar je bio jedini voljan da ga primi jer nije davao ni pola pakla laki strajka za guvernera i šefa policije, a još manje za čaršijske priče. Dizdar mu je omogućio i da sredi lendrover dovezen sa otpada i otkupi ga radom.

Danas je u dragstoru u centru kupio šunku, kačkavalj, hleb za sendviče, slatkiše koje Sandra voli i, naravno, dva kartona piva, koje se sada hladilo u priručnom mini-hladnjaku iza sedišta u kabini. Od kuće je poneo cebe, peškir i sve ostalo što je moglo da im zatreba, uključujući tu i snažnu baterijsku lampu. Nije želeo da se Sandra bakće oko priprema; i bez toga je imala dovoljno muka da umakne od kuće.

Vreme je bilo fenomenalno: toplo, prijatno večer, s osvežavajućim, blagim povetarcem i krupnim licem meseca na prozračnom i vedrom nebu. Javio joj se telefonom, spreman da spusti slušalicu ako ne začuje njen glas, ali ona je bila tamo, prihvatila je oduševljeno, uzbuđena; u glasu joj je, pored radosti, osetio za trenutak i jasno primetno treperenje teskobe. Dogovorili su se i on je stao pred njenu kuću tačno u sekund, s neprijatnim grčem

u stomaku, očekujući da svakog trenutka iza ugla sklizne prema njemu tamnoplavi linkoln matorog Tadića. Vrata su se otvorila i ona je istrčala, kose podignute i vezane pozadi u rep, sa iskrama u očima.

Rekao joj je kuda će tek kada su bili daleko od centra, na sreskoj magistrali. Pogledala ga je iznenađeno, i mogao je načas u očima da joj pročita sve one glasine koje žive i kolaju po čaršiji o Kući na Brdu. Onda je slegnula ramenima i nasmešila se, i on je u tom osmehu ugledao toliko bezgranično poverenje u njega i njegovu snagu da je morao da zaustavi vozilo zbog iznenadne navale osećaja ogromne odgovornosti. Ljubili su se tu, kratko, sve dok ih Bole nije prekinuo proturivši glavu otpozadi sa uobičajenim *vuf!*, tražeći svoj deo.

Nešto kasnije skrenuli su na uski put koji je vodio ka kući koja je stajala gore, visoko na vrhu brda, kao mračni i nemi prorok iznad učmalog i usnulog grada u dolini. Farovi lendrovera osvetljavali su ispucali asfalt i granje stabala koje se svijalo nad put kao da želi da ga potpuno prekrije. Za desetak godina, pretpostavljao je Slobodan, to će se i desiti, i tada neće biti moguće stići do vrha izuzev sa sabljom u ruci i peške, poput nekog istraživača južnoameričke prašume. Ali za sada put je još bio prohodan i Slobodan je relativno lako izbegavao rupe i mesta gde se žilavo korenje probilo kroz asfalt na površinu.

Kuća na Brdu!

Samo je jednom bio tamo, pre nekoliko meseci, sam. Nije znao šta ga je nagnalo da se odveze gore, nekakav nemir, neodređeno predosećanje da će to mesto zbog nečega biti značajno za njega. Dan je tada bio vlažan, prohladan. Zima se bližila kraju, ali u sumornoj zbrci stabala oko drumu i kasnije, na uzvisini, još nije bilo ni najmanjeg nagoveštaja proleća. Setio se kako je zaustavio rover i izašao pred čutljivu, oronulu građevinu sa rukama duboko u džepovima karirane, krznom postavljene jakne. Oko kuće je još bilo snega, neditnutog s izuzetkom životinjskih tragova koji su vijugali oko nje i nestajali iza, u turobnim šumskim senkama. Zagazio je tada, čizmama prteći put do stepenica od debelog, drvnog

drveta koje su vodile na verandu. Podigao je pogled i video da se iznad nadstrešnice uzdiže još jedan sprat, nad kojim su se redali, naizgled nasumice, dimnjaci, kosi krovovi i nešto nalik na šiljate tornjeve sa po jednim prozorom i starinski iskovanim vetrokazima na vrhu, u obliku petla, lava i nekog stvorenja donekle nalik na zmaja. Prozori su bili tamni od dugogodišnjih naslaga prašine i izgledali su onespokojavajuće nalik na poluslepe oči prevučene nekom bolesnom skramom.

Obišao je oko kuće, radoznalo razgledajući masivne kamene zidove, okna u prizemlju i iskrivljene i zardale oluke iz kojih je otopljeni sneg sa krova lenjo kapao u posvemašnju tišinu: *kap... kap... kap!*

Dok je potiskivao iracionalnu zebnju sve prisutniju u grudima, pitao se ima li istine u svemu onome što se o Kući na Brdu pričalo.

Navodno, setio se, kuća je bila sagrađena još u godinama pre Deoba, i to za nekog istaknutog predstavnika onog sloja ljudi koji su današnji udžbenici istorije mistično nazivali „crvenom stokom“. Posle veličanstvenog Pokolja izvršenog sedam godina pre samog konstituisanja Deoba i formiranja srezova, po predanju, u kuću se uselio jedan od njegovih inicijatora i vođa; on i njegovi idejni istomišljenici zaslužili su za sedam godina svoje burne vladavine da u istoriji ostanu zabeleženi kao „crna stoka“. I oni su isto tako nestali u demokratskom talasu pročišćenja i, posle ustanovljavanja Saveza slobodnih srezova Srbije, kuća je ostala nenastanjena. U tim prelomnim, krvavim godinama, izgleda da je i ona sama bila poprište strašnih događaja i porodičnih tragedija, zbog čega je stekla reputaciju lošeg, *zlog* mesta. A palanačkim glavama stanovnika Strnjike nije trebalo mnogo da je proglase ukletom i uvrste je tako u lokalni folklor, pogodan za plašenje male dece i jezive priče oko izviđačke logorske vatre.

Slobodan je odmahnuo glavom; u besmislice nije verovao – ipak je ovo bio vek električne struje i međusrezovske televizije, a osim toga imao je dovoljno vremena i strpljenja da pročita nekoliko knjiga svog pokojnog oca, knjiga koje su ismevale sujeverje i veličale veru u napredak koji svetu donosi čovek primenjujući

prirodne zakone za opšte dobro. Nelagodnost i blago grčenje u stomaku osećao je verovatno zato što je to prirodna reakcija na svako mesto sagrađeno ljudskom rukom a onda ostavljeno da propada, napušteno i neodržavano. Ipak, što je bio bliže mestu sa kojeg je krenuo oko kuće, nelagodnost je sve više jačala; najednom je imao osećaj da ga posmatraju nečije oči, brojne, *tudinske*, iracionalan, ali toliko jak da je morao i protiv svoje volje naglo da se okrene i upilji u jedan od prozora na spratu. Da li su se to pomerili ostaci zavese iza okna, ili je video samo kratak odblesak sunca koje je načas provirilo kroz oblake?

Sećao se sada kako je žurno, previše žurno, otišao do lendrovera, ušao unutra i okrenuo ključ, za trenutak odjednom uplašen da motor neće upaliti i da će ostati tu potpuno sam, dok se lagano spušta mrak na tu mrtvački tihu građevinu. Ipak, motor je uhvatio kao i uvek i on se odvezao natrag u grad bez problema. Ali, sve vreme dok se spuštao prilaznim putem, osećao je taj neprijatan, nepostojeći, vreli pogled na potiljku.

Sada, u samoj kući, okružen mrakom i Sandrinim toplim prisustvom, nije osećao ništa od pređašnje teskobe. Postojao je jedan trenutak iznenadne, silovite strepnje dok je polugom razvaljivao rezu na ulaznim vratima, ali to je odmah nestalo, rasterano snažnim snopom svetla iz baterijske lampe. Ušli su unutra obavijeni zadahom starosti, plesnivih zidova i truljenja drveta, i uz krckanje trošnog broskog poda petnaestak minuta istraživali veliko predvorje, hodnike i prostrane sobe u prizemlju. Pogledali su hol, veliku trpezariju, kuhinju, sobu za posluhu i izlaz pozadi, prema vrtovima koji su u mraku ličili na čudovišnu džunglu; zatim su se popeli trošnim stepeništem, prekrivenim poluraspadnutim, bledocrvenim tepihom, i pregledali sobe na spratu – glavnu spavaću sobu nekadašnjih gospodara ovog turobnog mesta, tri dečje spavaće sobe, dva kupatila... U jednom trenutku Sandra je spazila neko krupno, nisko obličje kako mili napolje iz duboke senke ograde na spratu i prigušeno uzviknula; svetlost Slobodanove lampe, međutim, raspršila joj je strah – bio je to samo krupan, dlakavi pauk, kojeg je Slobodan lako zgnječio čizmom. Konačno, obilazak je bio

gotov i oni su se vratili u sobu u prizemlju gde je kauč, začudo, još bio u podnošljivom stanju, mada malo plesniv, u sobu u kojoj je taj gotovo opipljiv miris godina bio najmanje prisutan.

„Sasvim si siguran da ovde nikoga nema?“, upitala ga je tada. Razuverio ju je osmehom, rečima, milovanjem.

Onda su vodili ljubav, i to je bilo nešto što ga je nateralo da prvi put u životu pomisli na dane koji dolaze, kao da je u tom toplom, znojavom, zadihanom mraku shvatio da je sve do ove noći živeo samo za danas, ne razmišljajući i ne brinući za sutra; odjednom je pozeleo da to sa Sandrom *potraje*, a grč duboko u stomaku govorio mu je da to nipošto neće biti moguće. Zbrkanih misli i osećanja, spustio je bosa stopala na pod, ustao, uvukao se u farmerke i obuo kaubojske čizme, od kojih se ni leti nije razdvajao.

Sandra je u međuvremenu izvukla iz ranca tri sveće i pripalila ih na nakrivljenom stočiću, tako da su sada osvetljavale prostoriju mekim, žućkastim sjajem. Polako i metodično vadila je hranu i prostirala je na čistoj salveti; Slobodan oseti kako ga preplavljuje apsurdan nalet privrženosti – apsurdan zbog toga što sebi nisu smeli dozvoliti luksuz zaljublivanja, iz jednog veoma jednostavnog razloga. Razloga čije je ime bilo Velja Tadić.

„Jesi li žedna?“, upita je on blago, a ona podiže pogled i klimnu glavom.

„Šta imamo?“, upitala je. On slegnu ramenima.

„Pivo“, odgovorio je. „Crno, uvezeno, pančevačko. Ledeno.“

„Sjajno“, reče Sandra, i po izrazu njenih očiju njemu se učini da bi jednako reagovala i da joj je rekao da za piće imaju samo par limenki žućkastog mleka mutant-krava, ili kakvu sličnu gadost. „Hoćeš li ga doneti?“

On klimnu glavom, pođe prema vratima, pa zastade. Pročisti grlo, pomalo zbunjeno.

„Sandra... treba da... vidimo šta ćemo. Tvoj otac...“

„Posle ćemo o tome, važi?“ Oči joj prekri senka. „Pusti me da još neko vreme ne mislim na to.“

Saglasio se i sa oklevanjem klimnuo glavom. „U redu. U pravu si. Idem po to pivo. Uzeću lampu, pošto si upalila sveće.“